

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SĂPTĂMÂNAL SUPT ÎNGRIJIREA UNUI COMITET

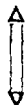
CUPRINSUL :

- Gh. Popp . . . . . Unitate națională..
Ion Iosif Schiopul . . . De Mortuis.
C. Oprean . . . . . Școalele germane în Capitala României.
G. Sima . . . . . Literatură politică.— Dări de Seamă.—
Cântece populare din războiu.
Eugenlu Revent . . . . . Cântecul robilor
Ștefan Bosie . . . . . Resorturile morale ale independenten-
tului și popularului ziar „Universul“.

CRONICI :

- Cine a înființat „Ziua“.— Pentru Congresul Ligei Culturale. —
Cum scriu nemții la București.—Corupții Austro-Germane.

REDAȚIA :
„LIBRĂRIA STĂNCIULESCU“
Bulevardul Elisabeta No. 5
BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA :
SOC. AN. „RAMURI“
Strada Liccului No. 5
CRAIOVA

PREȚUL 20 BANI

12182

A apărut:

Anul al X-lea, No. 29

BUCUREȘTI

16 August 1915

DRUM DREPT

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÂNALĂ

DIRECTOR: N. IORGA

REDACTORI: C. Ș. FĂGETEL și D. TOMESCU

BCU Cluj / C **SUMARUL**: ity Library Cluj

- N. Iorga. — Flecari și flecărie.
Const. Asmini. — A fost un vis (poesie).
Teodor A. Naum. — Captiva și Cavalcerul (poesie
după Béranger).
Eug. Boureanu. — Omul care și-a pierdut norocul
(nuvelă).
V. Tempeanu. — Tie (poesie după A. Graf v. Platen).
Ioan Popovici. — Baladă.
Pompiliu Robescu. — DIN ROMA : Capela rusească —
Ponte Molle.
T. A. Naum. — Cîntecul Barberinei (Alfred de Musset).
CRONICA.

REDACȚIA și
ADMINISTRAȚIA:
CRAIOVA
— Strada Liceului No. 6 —

ABONAMENT ANUAL:
In țară . . . . . Lei 10
In străinătate . . . . . „ 12

Numărul 20 bani

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMÂNALĂ

UNITATE NAȚIONALĂ...

Un călător sosit de peste munți ne povestește unul din epizodele cele mai mișcătoare și tragice ale războiului. Era în luptele din Carpați. Un batalion din regimentul al ... lea, români, se găsea în prima linie, îngropat în tranșee. Într'o noapte liniștită de primăvară, când bombardamentul încetase, când pușcăturile muriseră, sub liniștea senină și mare a bolzii diamantate, un glas de doină se ridică din tranșeea noastră.

Întâi înăbușit și sfios, ea primii pași sovăitori ai omului care se retrage spre a-și lua avânt în fața unui obstacol. Apoi, plină, caldă și prelung—tremurătoare: doina de pe Târnavă se înălță în tăcerea naturii încremenite.

Era când o rugăciune, când un blestem, când o visare, când un plâns în glasul voinicului. În suiri și coboriri măestrite, în undieri și mlădieri nesfârșit de nuanțate, când într'un *pianissimo* imperceptibil, când puternic și sonor, cântecul românesc înflora noaptea Carpaților. Pe urmă, începutul făcut, alte glasuri, aspre sau dulci, se întovărășiră în acelaș cântec. Era un cor improvizat, o tranșee cântătoare.

Și când doina se stinse în ultimele-i pâlپări, ea o lumină ce se mistuise arzând, după o tăcere scurtă voinicii de pe Târnavă și de pe Murăș avură o surpriză. De *dincolo*, din prima tranșee rusească, dela o sută de metri abea, aceeași doină, cu aceleaș imlădieri de duioșie,—cu aceleaș cuvinte, se ridică de-odată. Era ca o halucinație nocturnă și, totuși, era adevărat. Cântau basarabenii. Și dela un timp ardelenii și basarabenii își mână glasurile.

Fără să se știe, fără să se fi văzut, acești oameni, trăind departe la cinci sute de kilometri unii de alții, își

știau cântecul, știau melodia și textul. Era poate cea mai sublimă, cea mai cutremurătoare documentare a omogenității noastre ca neam; era un măreț imn inconștient al unității noastre naționale. Ceeace istoricii și savanții, cercetătorii și bucherii răușiseră să dovedească prin lungi studii, oamenii aceștia fără a se vedea încă, își dovedeau în mod spontan, traducând în cea mai vie realitate; învătătura unei teorii aride.

Când cântecul încetă, continuă povestitorul venit de-acasă, o conversațiune se angajă între țărani români, îmbrăcați în diferite uniforme.

— *Veniți la noi!* strigară ardelenii.

— *Veniți la noi!* răspunseră basarabeni.

Chemările durară mult timp, căci fiecare parte, îndemnată de comandanții ei ruși și austriaci, căuta să câștige gloria de a fi dezarmat pe „adversari“.

A doua zi dimineața, comandantul batalionului austriac raportă superiorilor săi situațiunea în care se găsea. El ceru ca, în interesul succesului, trupa lui să fie mutată în alt sector al frontului. Drept răspuns, el primi ordinu să atace. Și atunci se petrecu una din cele mai grozave tragedii ce s'au văzut în acest război. Odată, de două ori, de trei ori, batalionul înaintă și fu respins. „Rușii“ contra-atacară și avură aceiași soartă. După câteva ceasuri, un morman de leșuri acoperea terenul dintre cele două tranșee. Pe alocuri el se înălța la înălțime de un metru și mai bine. Și-atunci comandantul austriac ordonă, la un nou contra-atac rus, a se trage nu *peste ci prin* leșuri. Se știe că glonțul din arma Manlicher perforază până la șapte trupuri omenești fără să se oprească în ele. Această experiență permitea batalionului austriac să tragă în ruși fără a expune capetele soldașilor cari nu se mai înălțau ca să ochască.

Înainte de a atinge ținta *vie*, gloanțele austriace treceau prin un mediu de ținte moarte, prin cadavrele soldașilor căzuți.

Spre seară „austriacii“ erau victorioși. Rușii fuseseră izgoniți; tranșeea lor era ocupată. Dar când se procedă la îngroparea morților a trupurilor literalmente eluruite de gloanțe, *aproape o mie de cadavre se numără.*

O mie de români în diferite uniforme zăceau frântiți într'o masă de carne informă. Acei cari în preseară cântaseră împreună, azi tăceau amestecați în același amalgam îngrozitor de trupuri frânte și mutilate. Porniseră de departe, de cine știe unde, și, fără să se vadă, fără să se știe, inimile lor se dibuiseră întâi, în neștire, pe întunec, se întâlniseră și se înțeleseseră pe accentul particular al aceleiași fraze muzicale, se cunoscuseră pe bătaia aceleiași ritm, prin telepatia misterioasă a aceluiaș suflet național care se recunoaște fără a se vedea.

*

Am rămas înfiorat de povestirea oaspetelui din Ardel. Aspectul cadavrelor, vedenia mormanului de carne românească însângerată m'a urmărit încă multă vreme. Nenorocit neam! Niciodată un simbol mai cumplit și mai sinistru al trecutului său nu a fost realizat ca în acea luptă din Carpați. De sute, de aproape două mii de ani, peste granițele ce-l despărțesc, sufletul se întâlnește, fără ca trupurile să se vadă, în aceleaș manifestări, în aceleaș forme de simțire și de gândire. Noaptea în tăcere, din noroiul și din tranșeele suferinții sale seculare se înalță, minunat de clar și pătrunzător, cântecul unității sale sufletești. Iar ziua când trupurile se întâlnesc, înșirate în diferite tabere de război, ele se încaeră și se înțeștează în furia luptei fratricide.

În mormanul de cadavre amestecate, se realizează cea mai grozavă nuițate fizică, în ironică opoziție cu nuițata sufletească, realizată cu o clipă mai înainte...

Cine este vinovatul acestei tragice, sorți de ucigașe contradicție? Istoria? Imprejurările? Așa se spune. Decât, o observație. Atâta timp cât un popor ca al nostru a zăcut în întunerecul inconștienței „împrejurările“ puteau să fie singure vinovate.

Azi când conștiința călăuzește sau ar trebui să călănzească popoarele, putem să ne absolvim de orice vină?

Gh. Popp.

DE MORTUIS...

Presa ungurească și nemțească de peste munți— în frunte cu ziarele oficioase ale guvernului din Budapesta—reproduc comunicatele statului major austro-ungar, în cari se aduc laude regimentelor românești. Comentariile acestei prese sunt, poate, și mai elogiatoare decât înseși comunicatele cari le-au inspirat.

Recunosc acum și Ungurii că Românii au fost întotdeauna un popor credincios dinastiei și țării în care s'au născut; că soldatul român luptă cu vitejie și dispreț de moarte ori unde l-ai trimite.

Așa s'au luptat regimentele de armată teritorială 21, 22, 23 și 24, recrutate aproape numai dintre Români. Mai ales vitejia acestor regimente este legendară. Ele au fost vreme de-o lună de zile și mai bine fără întrerupere în linia întâi de foc, câștigându-și renumele de «*regimente de asalt*». O lună de zile și mai bine, presa ungurească a scris numai despre vitejia acestor regimente, pe cari le îndica când cu numărul lor, când cu denumirea colectivă de «*regimente românești din Transilvania*».

Apoi... nu s'a mai scris nimic despre ele. Presa a amuțit și oricât de mult ai fi răsfoit ziarele, n'ai fi putut descoperi un rând măcar referitor la aceste regimente. În schimb puteai citi despre vitejia altor regimente.

Primul regiment care a intrat în Lemberg, după recucerirea lui, a fost *regimentul românesc 33 dela Arad*. Ziarele ungurești laudau vitejia lui în articole lungi și spuneau că a intrat în Lemberg cântând «*Deșteaptă-te Române*». Câteva zile s'a scris numai despre acest regiment și despre vitejia și avântul fără pereche al soldaților români aparținători lui. Apoi... nu s'a mai scris nimic despre el. Presa a început să-l ignoreze ca să aducă laude altui regiment.

La asaltul cetății *Ivangorod* s'a distins înaintea tuturor celorlalte trupe cari luptau acolo, *regimentul românesc 50 dela Alba-Julia*. Acest regiment a luat el singur, cu asalt, 8 puncte însemnate de sprijin și a cucerit 16 mitraliere, 8 tunuri și mult alt material de războiu.

Elogiile cari se aduc Românilor din acest regiment mai țin și vor mai ține poate câteva zile ca apoi să amuțească din nou și din nou să reinvie în legătură cu alt regiment...

Presă românească din Regat a reprodus, cu vădită satisfacție, comunicatele aceste ungurești pline de elogii la adresa soldaților români și n'a văzut în ele decât recunoașterea, ce-i drept tardivă, și din partea Ungurilor a înaltelor însușiri militare pe cari le posedă Românul; le-au reprodus poate și cu regretul că atâția oșteni bravi au trebuit să moară pentru un ideal nu numai *strein*, dar *dușman* idealului lor românesc. Intreaga această presă românească s'a mulțumit să vadă suprafața strălucitoare a comunicatelor, fără să-și dea osteneala a analiza aceste comunicate și sub alt raport.

Este adevărat că Ungurii recunosc și ei, *azi*, vitejia soldaților români, *a acelorași soldați români* pe cari înainte cu un an, când izbucnise războiul, nici nu voia să-i admită. că există, deși atunci numărul lor, era de cinci ori mai mare decât este azi. Aceiași soldați cari mai târziu erau pentru ofițeri și comandanți unguri numai «*valahi imbecili*» s'au prefăcut azi în «*soldați români a căror vitejie va rămânea pentru totdeauna istorică*».

Să nu căutăm prea adânc explicația acestui fenomen curios. Explicația este foarte firească, logică. Ungurii nu au lăudat niciodată aceste regimente românești până *erau o primejdie*, adică până *mai existau*. Laudele lor au început în momentul când se sîngeau Românii în focul ucigător al Rușilor, împotriva cărora întotdeauna ei și *numai ei* erau trimiși la asalt.

De aceia au amuțit rînd pe rînd laudele aduse regimentelor 21, 22, 23, 24, 33 și vor amuți și laudele aduse regimentului 50. *Regimentele 21, 22, 23 și 24* nu mai există, cum numai redus la un efectiv neînsemnat există și regimentul 33 și cum nu va exista în curînd nici regimentul 50, *care nu se mai poate complecta cu contingentele de recrutați români, fiindcă Români nu mai sunt*, ci trebuie să fie complectat cu contingente ungurești din Săcuime.

Ungurii îi laudă azi pe Români cum orice creștin are cuvinte mai potolite față de morți. Ii laudă fiindcă despre morți nu-i creștinesc lucru să vorbești de rău...

Când Ungurii laudă un regiment românesc este dovadă că nu mai există...

De aceea ne unple laudele lor cu atîta durere.

Ion Iosif Schiopul

ȘCOALELE GERMANE IN CAPITALA ROMÂNIEI

In „*Universul*“ independent dela 10 August cetim la pg. 3,
următoarea înștiințare:

AȘEZĂMINTELE ȘCOALE ALE COMUNITĂȚII EVANGELICE DIN CAPITALA

Școala primară de băieți

Școala primară de fete

===== **LICEUL REAL** =====

Școala superioară de fete

Școala de comerț pentru fete

Școala superioară de comerț

Clasa industrială pentru fete

Pensionat de băieți

Pensionat de fete

Școala Froebeliană pentru copii mici de ambele sexe:

FRECUENȚA TOTALĂ IN ANUL ȘCOLAR 1914—1915 :

===== **2400 ELEVI ȘI ELEVE** =====

**CertIFICATELE de maturitate ale liceului real și ale școalei superioare
de comerț sunt recunoscute în „România, Austro-Ungaria,
Germania și Elveția“.**

Pentru a fi complecți trebuie să mai spunem că cele opt școli
germane înșirate aci nu sunt singurele școale germane din Bucu-
rești. In afară de aceste școale evangelice mai sunt 7 școale ger-
mane catolice cu o populație școlară de 815 elevi și cu tendințe
germane aproape tot așa de pronunțate ca și cele evangelice.

România e țara în care școlile germane sunt mai numeroase

și mai puternice din lumea întreagă, afară bine înțeles de Germania, Austria și Elveția.

Dar puterea aceasta nu e în favorul României și al poporului românesc, ci în defavorul lui.

Observate mai de aproape aceste școale ni se presintă ca o primejdie națională uriașă.

Până acum judecata asupra lor era foarte simplă. Se zicea: nemții sunt buni pedagogi, școlile lor numai folosi ne pot și nouă. Și de vom putea învăța și limbă germană și orânduială germană. Să nu le facem nici o greutate, dimpotrivă să le dăm tot concursul. Așa s'a întâmplat că liceul german și școala germană de comerț au fost declarate egale cu școlile statului român, putându-se bucura absolvenții lor de drepturi la fel atât în România, cât și în Germania, Austro-Ungaria și Elveția.

Dar socoteala noastră a fost greșită. Profesorii germani veniți aici în „Orient”, n'au venit să-i pregătească pe elevii lor pentru scopurile noastre, ci pentru scopurile lor germane, protrivnice nouă. Ei nu i-am învățat numai limbă germană, ci li-am insuflat și duh nemțesc omorător pentru noi. Ei i-au crescut pe elevi pentru interesele germane.

Și cine sunt elevii acestor școli susținute în mare parte de statul german? Să nu să creadă că sunt germani; cei mai mulți sunt evrei și români. Reprezentanții imperialismului german care cresc deci copii de-ai noștri și copii de-ai evreilor noștri. Să ne mai mirăm prin urmare că în capitala acestui Regat latin ai cărui fii și-au făcut cultura în Franța, propaganda germană a prins rădăcini puternice din cele dintâi zile ale războiului european? Sunt roadele școalelor germane, care de decenii întregi ni-au înstrăinat și pe fii noștri și pe evreii noștri.

G. Oprean.

LITERATURĂ POLITICĂ

— DĂRI DE SEAMĂ —

Frate pentru frate. România și Românii din Serbia.—Câteva note culese de Mircea dela Mare. (București, 1915, 75 pg., lei 1.50.) Într-o vreme când se vorbește cu atâta grijă despre toate frânturile neamului nostru, este un act de dreptate să se vorbească și despre cei 300.000 de Români din Serbia, pentru care nu s'a făcut niciodată nimic și pentru cari, probabil, nu se va face nici în viitorul apropiat. Broșura de față reproduce trei articole publicate, la 1913 în „Românul“ din Arad, (primul articol e scris din întâmplare, chiar de scriitorul acestor rânduri), în cari se atrage atenția României asupra fraților noștri din Serbia.

Se dau apoi și „câteva note etnografice și statistice despre Românii din Serbia“ și se înșiră cu numele toate satele locuite de Români. Urmează apoi niște „Date statistice asupra Românilor de pe teritoriile rupte din imperiul otoman și anexate Serbiei, Greciei și Albaniei“, conform cărora în fosta Turcie europeană trăiesc 600.000 Români. „Acești Români, —zice d-l Mircea dela Mare—dimpună cu cei 2.400.000 Albanezi și dimpreună cu alți 500.000 Albano-Români afiațori în valea Timocului, pe malul bulgăresc al Dunării și în munții Muntenegrului... lucrează în taină... că la un moment dat să se poată crea statul Albano-Macedonean²(!!)

Interesante sunt notele istorice și etnografice din lucrarea sârbului Stoian Novacovici: „Nația și Țara în vechiul stat sârbesc“ (pg. 39 — 64). Broșura se încheie cu o mișcătoare scrisoare a unei doamne aromâne, care a umblat prin România și prin Transilvania. Am fost — zice doamna aceasta — la Mehadia, o localitate în Transilvania, unde am fost îndrăgită de acești oameni ca și din partea unor adevărați frați. Am vorbit cu țărani de acolo. Ce mai oameni! Imi închipuiam cam ce trebuie să fie intelectuali români din Transilvania. Mi s'a părut că sufletul lor aude de dragostea țimbei și națiunii lor ca și la noi, nefericiții din Macedonia“.

Două încercări dramatice de actualitate.—D-l Const. P. Demetrescu a publicat (în ediția a II) un „episod dramatic într'un act, din martiriul Românilor din Ardeal“, sub titlul „Spre ziua cea mare“ (Constanța, Institut de arte „Vulcan“, 1915, 79 pg. 1 Leu). Dedicat părintelui Dr. Vasile Lucaci.

E vorba de cea din urmă fază a martiriului românesc din Ardeal, de războiul european în care se varsă de geaba atâta sânge românesc, fără nici o perspectivă de ideal.

Acțiunea se petrece într'un sat din părțile Sibiului. Războiul s'a început de câteva săptămâni. Se întorc soldații răniți, cărora pe câmpul de luptă li s'a spus că România a intrat în războiul alături de Ungaria. În sat o frământare grozavă. Toată lumea așteaptă zi de zi sosirea dorobanțului român, liberatorul Transilvaniei, care însă nu mai vine. Vin numai ziarele din „șară“, pe supt ascuns, care aduc speranțe...

Din sat sunt culeși soldații capabili să poarte arme. Intelectuali sunt arestați, ca să rămâie poporul fără conducători. Jandarmii operează după cel mai sigur sistem.

În toate sufletele mai e o singură nădejde: România, care însă nu mai vine. Și atunci un singur drum îl desemnează înaintea celor ce cred că viața trebuie trăită pentru un ideal: drumul spre România, până când aceasta își va lua drumul spre datoria ei, spre Ardeal... Incepe deci epoca dezertărilor dela o datorie nefirească, spre o datorie firească..

Fără să fie o lucrare de o valoare literară propriu zisă, episodul d-lui Demetrescu se distinge prin o simțire curată, prin cunoașterea sufletului agitat din Ardealul ultimului an, și prin voința sinceră de a face ca acest suflet, cu sbuciumările lui grozave, să ajungă a fi cunoscut în Țaramamă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Credem că acest episod s'ar putea reprezenta cu mult folos pe scenele teatrelor de vară, unde, chiar și în aceste timpuri mari se reprezintă aproape numai trivialități.

*

O altă încercare dramatică, apărută în timpul din urmă, e aceea a d-lui *Ioan I. Neacșu* intitulată în mod pesimist, „*Nici acum!*...“ „Epilog dramatic, un act în 3 tablouri“ (Turnu Severin, ediț. R. C. Conta & Gh. Mironi, Tip. L. I. Niculescu, 1915, 72 pg. 1 Leu). Subiectul acestui epilog în versuri e „Tragicul sfârșit al lui Horia, Cloșca și Crișan, Căpitanii răscoalei Românilor din Ungaria în anul 1784“.

Primul tablou reprezintă prinderea celor trei căpitani trădați, al doilea judecarea lor la moarte și al treilea ultimele clipe, din viața lui Crișan, care se sinucide.

Lipsește culoarea locală și timbrul contemporan. Personagiile au suflet modern, ceea ce e o scădere.

Totuș, în vremuri ca acestea și acest epilog s'ar putea reprezenta în teatrele de vară.

Broșuri românești tipărite la Londra.—Anul din urmă a fost productiv pentru literatura politică în limba română. S'au tipărit broșuri în

limba noastră în mai multe capitale europene, ca Budapesta, Viena, Berlin și Londra. Avem înaintea noastră „Discursul ținut de Excelența Sa Sir Edward Grey, K. G. Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine ale mării Britanii, la Bechste in Hall, Londra, în ziua de 22 Martie, 1915. (Londra, 14 pg. 20 ban). Reținem din acest frumos discurs următoarele: „Cară este idealul german ni-au tot spus-o mereu dela începutul războiului profesorii și scriitorii germani, anume: Germanii stabiliți ca un popor superior, în mâinile cărora orice mijloace sunt drepte întru cât ele slujesc la mărirea puterii lor. În contra cărora orice rezistență este vinovată și trebuie zdrobită în mod brutal; un popor stabilind o supremație asupra nașunilor de pe Continent, impunând o pace care nu aduce altor popoare libertate, ci supunere Germaniei. Eu aș preferi să pier sau să plec cu totul de pe acest continent, de cât să trăesc aci în astfel de condițiuni. După acest războiu noi și celelalte națiuni europene trebuie să fim, libere—să trăim fără să fim amenințați de vorbele supremilor războinici, de armuri sclipitoare și săbii continuu zăngănind în teacă. și Cerul mereu invocat ca complice al armelor germane și fără ca politica noastră să fie dictată și destinul și activitatea noastră națională controlată de oastea militară prusiană. Cerem pentru noi și aliații noștri cer pentru ei și împreună vrem să asigurăm diferitelor națiuni europene, dreptul de a duce o existență națională,—nu la umbra egemoniei sau supremației prusiene, ci la lumina egalei libertăți.

Patrie și patriotism.—Conferință rostită la Ateneul Român din București la 24 Ianuarie 1915 de *Barbu Delavrancea* (în Biblioteca „României viitoare“, No. 2. Ploești, 16 pg. fără preț). O admirabilă apoteoză a patriotismului, făcută pentru copii. Reproducem aici încheierea. „Odinioară mi se povestea un basm, pare-mi-se „Înșiră-te Mărgărite“. Era un împărat care avea doi copii. Împăratul avea o haramină de împărăteasă și haramina era mumă vitregă celor doi copii drăgălași. Copii, ca 'n basme, erau meniți să nu piară. Haramina omori pe copii,—copii—după mai multe transformări—s'au prefăcut într'un stejar înalt, umbros, în curtea împărăției. Și împăratul nu mai putea de dragul stejarului sub care se odihnea după străduințele zilei. Nicăiri nu dormia așa de dulce, ca sub umbra stejarului în care trăia sufletul copiilor lui. Că de câte ori adormia cu împărăteasa, dormea dus sub ramurile mari și învolate. Intr'o zi o ramură șopti: —„Frăgioare, tu ești bine“?—Bine, bine de tot, căci umbresc pe tatăl nostru. Dar tu surioară?—„Mie mi-e greu, frate, căci umbresc pe haramina de cioară. Împărăteasa îi auzi și din ceasul acela până nu tăia stejarul, nu se lăsă. Din stejar scoase două scânduri și le puse în lungul patului împără-

tesc...—Târziu, după miezul nopții când dorm apele foarte, se auziră șoapte în odaia de culcare a împăratului.—„Ție ți-e bine, frate?“—„Mie mi-e bine, că se odihnește pe mine împăratul bunul nostru tată. Dar ție?“—„Mie mi-e greu, frate, că-mi stă buștean în spinare trupul haraminei...“.

Copii, nu e așa că e de mult de-atunci? Câte secole n'au trecut! *Uite, așa stă poporul român, ca două scânduri însuflețite, d'o parte și de alta a Carpaților. De una e bine, căci stă cine trebuie să stea, de alta e greu și dureros, căci o apasă cine n'ar trebui s'o apese!...*

„Dacă nu ni-am face datoria, am fi o generațiune în veci blestemată să suferim torturile nefericiților copii din basmul pe care vi-l spusei“.

„*Sărbătoarea Morții*“.—Așa se chiamă volumul de poezii al d-lui Aron Cotruș, care va apare în zilele acestea la Arad. Cuprinde frământările unui suflet simțitor, silit să petreacă cele mai grozave zile din viața neamului său, acolo unde neamul se stinge de geaba, pentru alții. Cunoaștem din «Românul» câteva din poeziile acestea și strângerea lor în volum credem că înseamnă un câștig pentru cultura românească, cu toate că după cum vă asigură «Românul», «*toate poeziile sunt trecute prin cenzura procuraturii regești ungare*». Tocmai pentru aceasta volumul are o valoare și mai mare.

Războiul politic, economic, conjugal de Dem U. Bian.—Galați, 1915, 16 pg. 30 bani. Versuri proaste, cu fond banal și cu o formă caraghioasă. Reținem totuși aceste versuri:

*Hai cu toții în Ardeal!
De acord cu aliații
Să trecem în zbor Carpații!
Dar când colo ce să vezi,
Nici nu ți-ar veni să crezi:
Trec vagoane cu benzină,
Trenuri întregi cu făină
Ba ca culmea și slănină,
Dar nu armata română!*

Jalea Ardealului, de I. Crușin Delasăliște. (București, 1915, 16 pg., 30 bani. Cuprinde câteva poezii ca Jalea Ardealului, Neam fără noroc, Moartea iobașilor, Doină-Doină, ș. a.

G. Sima

Resorturile morale ale „Independentului” și „popularului” ziar „UNIVERSUL”

I.

Superficialitatea și lustrul nostru de rasă latină expansivă și puțin statornică în cercetarea și înțelegerea lucrurilor, face ca incomplecți cum suntem în altele să ne arătăm și în felul de a inspira și prețui „Presa”. În țara românească unde analfabetismul domnește ca la popoarele cele mai inaccesibile culturii și unde moravurile sunt păcătoșite de oligarhia politică hrăpăreață și parazitară, ziare ca „Universul” de pildă cu un director care nu cunoaște altă literatură decât epistolarul comercial și altă pregătire culturală decât certificatul de patru clase primare obținut la limită, trec ca ziare bine scrise, „chibzuit” redactate și „imparțial” conduse. Cu hapuri de catramină, romane foileton, premii de abonament, anunțuri de căsătorie și moarte au amestecat pe naivii și au câștigat încrederea celor puțini la simțire în avântare și pătrundere și pe când alte ziare trebuie să facă eforturi supra umane pentru a se menține în publicistică demnă și imparțială, „Universul”, cu notițe măruate, cu reportajii imaginare, cu lașitatea de gândire pe care a caracterizat-o cineva, ajunge să-și clădească „palate” și să umple cu vârf lăzile moștenitorilor veseli de aur.

Bănuțul săracului și aurul bogatului, „Universul”, le adună ca căldărușea popii de zi întâi. Șters ca culoare publicistică, laș ca ținută națională, tarabagiu ca deviză, iată cum este „Universul”, —Tout a l'égout-ul,— publicațiilor conspiratoare, mercantile și trădătoare. Acțiunea criminală a nemților la sate cu publicații și spioni, „Universul”, o trece sub tăcere iar când cineva vine să protesteze și să demaște astfel de uneltiri, tot „Universul” sare să le acopere. Apeluri patriotice către preoți și învățători în aceste momente grele scrise de condeie cinstite și inimi calde și publicate în revistele sătești, „Universul”, a refuzat să le reproducă. Avid de

bogății, va continua cu lașitatea și imprecisul de gândire, furând gologanul cititorului și făcând din patriotism taraba vulgară și cinică a samsarlăcului fără scrupule.

„Universul“, până la o vreme a fost al tuturor și al nimănui. Cine nu a scris în el dintre fruntașii gândirei, științei și artei.

Condeiele angajate pe lângă calitate aveau și autoritatea numelui pornind dela intelectuali și oameni politici de onoare și merit. Vlăhuța, Caragiale, Raneti, Sadoveanu, Duca, Xenopol, Iorga dinpreună cu fruntașii politici când aveau o idee de expus și o propunere de făcut, la „Universul“, se adresau ca la organul care inspiră mai mult încredere, ca la amvonul de pe care se predică ideea și credința, libere de prejudecăți, tentații și mașinațiuni. Așa se deprinsese lumea să considere odată „Universul“ și așa era. Independența reală și românismul franc și leal erau atât de înrădăcinate la „Universul“ în cât pe vremuri „Pământeni“ din Moldova, începuse să-l boicoteze ca pe o gazetă antisemită și numai spiritul de prevedere și tactică a Direcției care se grăbia să publice apelurile „Infrățirii Israelite“ către Parlament și Rege și angajarea mai în urmă a condeielor *cușer*, au putut scăpa foaia de tob șebegoim harog, afurisenia rabinilor. Ajunsesse proverbială izolarea Universului de orice manifestare politică și rezerva prudentă și sfincxică în care se complăcea când era vorba să ia o atitudine hotărâtă ori să tragă concluzii și să facă comentarii în chestiuni care pasionau mai viu spiritul public. „Universul“, înregistra cu realismul și precizia celui mai conștiincios și mai perfecționat aparat fotografic totul, dar de criticat și comentat ceva, ba.

Dar atitudinea aceasta nu se putea prelungi la infinit. Tolcrabilă în vremuri normale, în cele critice ia devenea o adevărată lașitate. Moștenitorii lui Cațavilan desigur că nu le putea prevedea de toate și apoi nici că aveau prea mare nevoie. Vadul cititorilor și a contribuabililor de inserții și reclame fiind făcut, ce-i rămânea decât să urmeze vechea tactică și să meargă înainte capitalizarea milioanei. Așa de altfel se și explică cum de Universul n'a

pierdut după moartea lui Cațavilan nimic deși intrase în stăpânirea unui analfabet și nechemat ca domnul Dumitrescu-Câmpina. Vine însă războiul și Universul trebuie să-și marcheze atitudinea. Directorul său dupe cum afirmă cercurile bine informate făcea naveta între București-Viena și Berlin pe când trimesul guvernului Domnul C. Stere, îndemna la sinucidere și asasinat de frați pe românii din monarhia habsburgică.

Evident că nu era tocmai ușor pentru o gazetă națională să ia o atitudine hotărâtă și clară stând între un guvern care împingea spre nemți și o țară care își striga aspirațiunile milenare.

„Universul“, șovăia sau evalua mai bine zis. Alături de articole de ale domnilor Stere și Matic, ultranemțești, publica și altele curat românești; nici nația părăsită de tot dar nici taraba neglijată. Universul dădea să înțeleagă ori cui că e propriu și capabil să ia cu cea mai naturală desinvoltură, și cu Dubla și cu Quadrupla.

Când lucrurile încep a se lămuri dupe atâtea furturi și puhoie când unanimitatea inteligenței române și majoritatea conducătorilor politici își fixează atitudinea lor și prin urmare drumul țării, „Universul“, ia o poză mai categoric favorabilă aliaților și alături de Adevărul și Epoca, secondează cu căldură și bărbăție chiar simțimintele în clocot și vederile unitare care toate porneau dintr'o inimă și se îndreptau spre o țintă, desrobirea fraților de sub jugul Austro-Maghiar.

Cât și pentru ce a luat „Universul“ această falsă poză, vom vedea-o altă dată. Ceeace putem spune ca încheere aci este că Universul a încetat a mai fi „gazeta lașității de gândire“. Ea a trecut la acte de curaj; la curajul vânzării de conștiință.

Ștefan Bosic.

CÂNTECE POPULARE DIN RĂSBOIU

Foaie verde de cicoare
 Sus la gruiua la tele Floare
 S'adună la șezătoare,
 S'adună și nu s'adună
 Că nu-i om cu voie bună
 De când cu poruncile
 De-or pornit cătanele
 Și goliră satele.
 Alte dăfi câte-un nărod
 Iți glumia să săi din pod
 Astăzi crezi că-i la prohod.
 Babele își torc fuiorul
 Și nevestele-și torc dorul
 Și cum scade caierul
 Le sporește vaierul,
 Iar sărmane fetele
 Iși rup cusăturile
 Și pe-ascuns câte-un oftat

Duce dor înstrăinat.
 Frunzuliță ca iarba
 Jalnică-i inima mea,
 Jalnică-i și-a altuia
 De atâta veste rea.
 Jalnice's și trenurile
 Cari pornesc cătanele
 Trenul vine pufând
 Noi îl așteptăm plângând.
 A vint trenul și-a ajuns
 Și noi nu-l vedem de plâns.
 Pleacă trenul și stă iară
 Că nu poate de povară,
 Că's vagoanele 'ncărcate
 Tot cu voinici de pe sate,
 Tot voinici cu copii mici
 Feciori tineri cu părinți.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CÂNTECUL ROBILOR

Robi umiliți, ce zile grele
 Străbunii voștri vă lăsară!
 Voi nu sunteți ai nimănuia,
 Voi n'aveți casă, n'aveți țară...

In lanțurile seculare
 Călăii v'au încătușat,
 Și-acum vă mână înainte,
 La moarte, pentru Impărat.

Și voi cădeți, stropind țărâna,
 Să-i faceți mersul triumfal,
 Iar jalea aripa și întinde
 Și plânge-amar peste Ardeal...

Robi umiliți, ce zile grele
 V'au uneltit dușmani de moarte!
 Un neam întreg azi se 'nfioară,
 Că fratele ucide frate...

Femeile rămân cernite,
 Copii fără de părinți,
 Că nu mai poate nici pământul
 Să poarte-atâtea suferinți.

De groază, umbrele străbune
 S'au ridicat din groap' afară
 Și plâng în noaptea visforoasă:
 „Voi n'aveți casă, n'aveți țară...”

Eugeniu Revent

CRONICA

Politice.

Cine a înființat „Ziua“.—În privința această găsim în *Kronstadter Zeitung* din Brașov o informație foarte prețioasă. Et că înființatorul și susținătorul ziarului al cărui director e d. D. Slaviți, e sasul Hans Benning de-acolo, din Brașov.

Ne miră nespuse de mult dragostea d-lui Benning pentru noi Românii, și parecă ne vine să-l socotim de sas rău, vândut renegat. Altfel ar fi înființat un ziar săsese la Brașov, iar nu unul românesc la București...

Pentru Congresul Ligei Culturale.—„România viitoare“ din Ploiești adresează Comitetului central al Ligei Culturale următoarea rugare, care credem că va avea răsunetul cuvenit:

„Transmitem respectuos cererea multor ligiști de-a se convoca **Congresul anual** și ne îngăduim de-a o susține cât se poate de călduros. Ar fi și cel mai nimerit prilej de-a sprijini pe cei tari, de-a redă curaj și încredere celor slabi, de-a face să amuțească și să slăbească ticăloșia dușmanilor și-a înstrăinaților!“

Cum scriu Nemții la București.—În ziarul „*Basarabia*“, care apare de câteva zile în Capitală sub direcția d-lui G. Demetrescu-Ghica, se scriu articole de o violență fără margini la adresa tuturor acelor cari apasă interesele țării și ale neamului precum trebuie. Astfel în No. 17 dela 7 August se scrie subtitlul „*Un ministru hoț și trădător*“ un articol despre d-l Em. Costinescu, în care se întrebuițează următoarele calificative la adresa valorosului bărbat de stat: incult, nefast, criminal, exploatator nemilos, bandit, hoț, tâlhar, nenorocirea țării, neglijent, monstruos, ridicol, coțear, borfaș, trădător.

Așa scriu Nemții în Capitala Românică în contra unui ministru român și nu se găsește nici un om și nici-o lege caresă-i învețe minte.

Corupția Austro-Germană.—Propunerile simbriașilor legațiunilor Austro-Germane se în lanț. După ce în van au încercat ticăloșii, să cumpere conștiința redactorilor gazetelor patriotice cu tiraj, au mutat mâca marelilor și corozanelor, îndreptând-o către ziarile obscure.

Câte-va au cedat. Dar aceasta nu era îndeajuns, pentru propaganda condamnabilă, diametral opusă intereselor noastre. Au început acum să-și arete fața hidoasă, redactorilor de reviste. S'au adresat revistei bucureștene „*Vremea Nouă*“: cari li răspunde ast-fel:

„Agenții de corupțiune ai legațiunilor austro-germane nu sunt nici de cum o legendă. Având tristul prilej să ne încredințăm noi înși-ne de îndrăzneala cu care își îndeplinesc neturburați de nimeni opera murdară de cumpărare a conștiințelor, facem cunoscut tuturor acelor nerușinați, cari vor îndrăzni să mai propună vreunui dintre colaboratorii sau cunoscuții noștri tot felul de târguri desgustătoare, să se aștepte nu numai să primească pe dată corecțiunea meritată, dar să-și vadă chiar numele date în vileag spre a fi ocולי și expuși disprețului tuturor.“

Nădejdea că această înștiințare nu va întârzia să-l readucă pe cei rătăciți pe calea bună ne oprește pentr'un moment de a da pe față numele și dovezile netăgăduite ce le avem în mână“.

CASĂ FONDATĂ IN 1866

FURNIZORUL CURȚEI REGALE

EXPLOATĂRI PROPRII de PĂDURI de STEJAR și BRAD

MARE DEPOZIT DE CHERESTEA ȘI FIERARIE

ȘI PRIMA FABRICĂ ROMANEASCĂ PENTRU
INDUSTRIA LEMNULUI

GHEORGHE BARBULESCU

(PLOEȘTI)

CENTRALA:

CALEA CAMPINEI No. 64

FABRICA:

CALEA OILOR No. 114-118

FILIALA: VIA STELA, VALEA-CĂLUGĂREASCĂ

Ralon special pentru Mobile și Tâmplărie in orice stil și de comandă

PARCHETE SPECIALE DE STEJAR

Gh. Ionescu & S. Rădulescu

Fost VASILE GHEORGHIU & C-nie

PLOEȘTI

MAGAZIN DE PIELARIE

FABRICA DE TABACARIE

și

EXPLOATARI DE PADURI

LEMNE DE FOC SI DE CONSTRUCTIE

COLABORATORI:

Zaharia Bârsan, Sever Bocu, Dr. C. Bucșan, D. N. Ciotori, Iuliu Enescu, Aurel Esca, I. Al-George, Ion Moța, Em. Panaitescu, Gh. Popp, Virgil Al. Popescu, N. I. Rusu, Iosif Schiopul, Dr. O. Ghibu, Gh. Stoica, I. U. Soricu, Oct. C. Tăslăuanu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri“, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei

6 luni — 5 lei